

УЧИЛИЩЕТО КАТО УЧЕЩА СЕ ОРГАНИЗАЦИЯ В КОНТЕКСТА НА НВО В 7. КЛАС

Красимира Георгиева, Магдалена Трифонова

THE SCHOOL AS A LEARNING ORGANIZATION IN THE CONTEXT OF THE NATIONAL EXTERNAL ASSESSMENT IN 7TH GRADE

Krasimira Georgieva, Magdalena Trifonova

Резюме: Докладът разглежда училището като учеща се организация и ролята му за повишаване на резултатите от националното външно оценяване (НВО) по български език и литература (БЕЛ) чрез майсторски клас в ОУ „Христо Ботев“. Програмата на майсторския клас е разгледана както в научен, така и в методически контекст, като се акцентира върху формиращото оценяване, развитието на четивната грамотност и изграждането на устойчива професионална общност сред учителите.

Ключови думи: обучение на учители, майсторски клас, български език и литература

Abstract: This report examines the role of the school as a learning organization in improving the results of the National External Assessment (NEA) in Bulgarian language and literature. Particular attention is paid to the master class held at the Hristo Botev Primary School, which demonstrates how structured professional training for teachers can affect the quality of teaching and student achievement. The report includes theoretical foundations, methodological approach, detailed analysis of the master class program and specific results of its implementation.

Keywords: *teacher training, master class, Bulgarian language and literature*

Въведение

Съвременните училища са изправени пред предизвикателството да осигурят високо качество на обучение и успешно справяне на учениците с външни оценявания като НВО и PISA, които изискват комплексни компетенции – четивна грамотност, критично мислене и умения за аргументация. Националното външно оценяване представлява обективен индикатор за ефективността на образователния процес и нивото на овладяване на ключови компетентности, а резултатите от НВО отразяват както знанията на учениците, така и качеството на методиката на преподаване, използвана от учителите.

В българските училища концепцията за учещата се организация се свързва с реформите в образованието и усилията за повишаване на качеството на преподаването. Майсторските класове, вътрешноучилищните квалификации и споделянето на добри практики са примери за конкретни форми на развитие на училищната организация като учеща се. [1], [2], [3]

Конкретен пример за структурирана професионална подкрепа, обединяваща теоретичните знания и практическата работа, е Майсторският клас за учители по български език и литература в Основно училище „Христо Ботев“, гр. Добрич, реализиран в рамките на Модул 1 на Националната програма „Квалификация на педагогическите специалисти“ 2025 г.

Целта на доклада е да представи програмата на майсторския клас по БЕЛ в ОУ „Христо Ботев“ като научно-методически инструмент за подобряване на подготовката на учениците за НВО и повишаване на педагогическата компетентност на учителите чрез стимулиране на колегиалното учене, интегриране на

компетентностен подход и развиване на устойчива училищна култура.

Концепция за учещата се организация

Училището като учеща се организация се основава на идеята, че организациите постигат устойчиво развитие не чрез еднократни обучения или външни намеси, а чрез систематично усъвършенстване на своите членове и култура на споделяне. Питър Сенге дефинира учещата се организация като такава, която **се научава да се учи** и развива способността си да адаптира стратегии, практики и структури в отговор на промените в средата. [4] В педагогическия контекст това означава, че училището не е само място за предаване на знания, а институция, която активно подобрява професионалните компетенции на учителите и методите на преподаване.

Специфичната роля на учещата се организация в училището се изразява в интегриране на системи за професионално развитие, оценка на ефективността на обучението и внедряване на иновации. [5] Това включва създаване на механизми за наблюдение и обратна връзка, които позволяват на учителите да идентифицират успешните практики и да коригират недостатъците, което пряко влияе върху постиженията на учениците, включително резултатите от НВО.

Основни характеристики на училището като учеща се организация

Научните изследвания идентифицират няколко ключови характеристики, които отличават училището като учеща се организация:

1. *Колегиално учене и сътрудничество* – учителите активно обменят опит, споделят успешни практики и обсъждат педагогически предизвикателства.

2. Постоянно професионално развитие – систематичните квалификационни програми, майсторски класове и вътрешноучилищни обучения за усъвършенстване на педагогическите компетенции.

3. Ориентация към резултати и анализ на данни – училищата използват резултатите от оценяване, тестове и наблюдения за подобряване на учебния процес.

4. Иновации и адаптивност – учещата се организация стимулира внедряване на нови методи, технологии и подходи, които подобряват учебните резултати.

Теоретични основи за училищното учене

Моделите на учещата се организация са разработени в различни научни дисциплини. Училищата, които активно прилагат принципите на учещата се организация, демонстрират по-висока ефективност на преподаване и по-добри академични постижения на учениците. Развитието на култура на колегиално учене води до устойчиво подобряване на учебния процес, защото учителите се учат едни от други, прилагат нови идеи и споделят опит в реални педагогически ситуации. (Дикова, 2017)

Формиращото оценяване е ключов механизъм за наблюдение и адаптиране на обучението. То позволява на учителите да идентифицират пропуските в знанията и уменията на учениците и да прилагат диференцирани подходи за повишаване на четивната грамотност. Така училището не само подготвя учениците за НВО, но и развива професионалните компетенции на педагогическите специалисти.

Майсторски клас по БЕЛ

Принципите на училището като учеща се организация се реализират конкретно чрез програмата на майсторския

клас. Целите на класа – разработване на инструменти за формиращо оценяване, прилагане на иновативни урочни модели за повишаване на четивната грамотност, анализ на ефективността на новите подходи и изграждане на професионални мрежи – съответстват на основните характеристики на учещата се организация.

Формиращото оценяване създава механизъм за системно наблюдение на учебния процес и предоставя на учителите инструменти за адаптиране на преподаването спрямо нуждите на учениците. [6] Развиването на четивна грамотност чрез иновативни урочни модели е израз на ориентацията към резултати и иновации. Модулите за споделяне на добри практики и създаване на професионални мрежи демонстрират принципа на колегиалното учене. Финалната продукция на участниците – урочни разработки, задачи за оценяване и анализ на резултатите – показва как теорията се трансформира в конкретна практика с измерими резултати.

Методически контекст на майсторския клас

Програмата е структурирана в три модула, съчетаващи теоретично обучение и практическа работа:

Модул 1: Теоретични основи и добри практики

- Сесия 1: Основи на формиращото оценяване и връзката му с НВО – анализ на ученическа работа и създаване на критерии за обратна връзка.

- Сесия 2: Четивна грамотност – измерения и значение за НВО – създаване на задача за извличане на информация от текст.

- Сесия 3: Ключови компетентности и педагогически цели – преработване на традиционни уроци чрез интегриране на компетентностен подход.

- Сесия 4: Училищна култура и колегиално учене – планиране на вътрешноучилищни споделяния на практика.

Модул 2: Прилагане и експериментиране в практиката

- Сесии 5–6: Създаване на инструментариум за формиращо оценяване (рубрики, чек-листове, шаблони за самооценка и партньорска оценка).

- Сесии 7–8: Проектиране на уроци за развитие на четивна грамотност чрез междупредметни задачи.

Модул 3: Изграждане на обучителен потенциал

- Сесии 9–10: Вътрешноучилищно и междуучилищно споделяне на добри практики.

- Сесии 11–12: Създаване на мрежи за професионално учене (клуб на учителя, онлайн платформа, учебни общности).

Финална продукция

Участниците представят урочни разработки, задачи за оценяване, анализ на резултатите и рефлексия върху въздействието върху учениците.

Очаквани резултати и въздействие

- Повишаване на професионалната компетентност на учителите за формиращо оценяване.

- Усвояване на стратегии за повишаване на четивната грамотност.

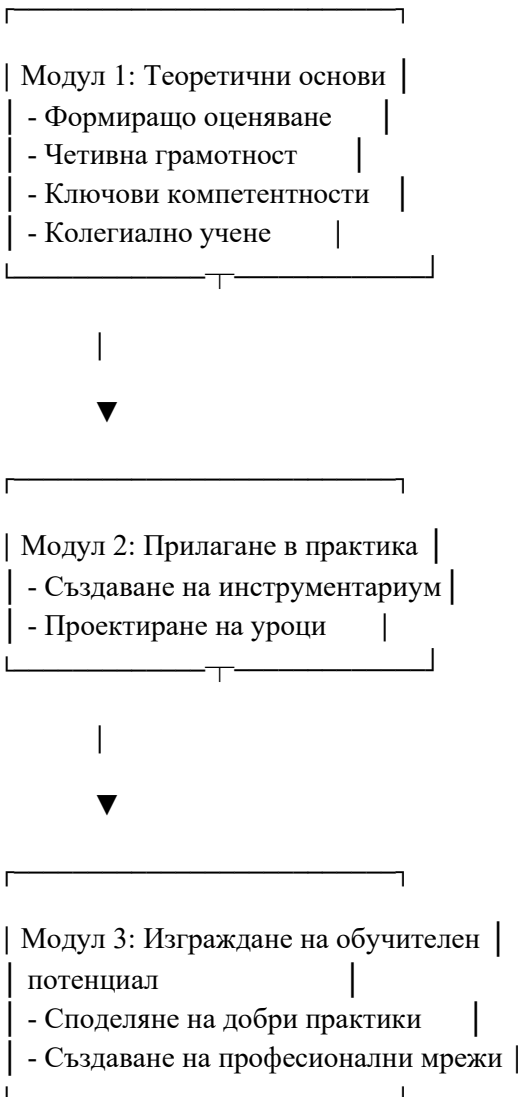
- Подготовка на учениците за НВО чрез интегриране на компетентностен подход.

- Насърчаване на иновации и обмен на добри практики.

- Изграждане на устойчива училищна култура и професионални мрежи.

Програмата подкрепя училището като учеща се организация, като създава условия за системно професионално развитие, измерване на резултатите и споделяне на добри практики.

Диаграма на структурата на майсторския клас

Тази диаграма показва логическата последователност на модулите – от теория към практика и изграждане на устойчив професионален капацитет.

Връзка между цели, модули и очаквани резултати

Цел на майсторския клас	Модул(и)	Очаквани резултати
Формиращо оценяване	1, 2	Подобрени умения за оценка, адаптиране на учебния процес
Повишаване на четивната грамотност	1, 2	Усвояване на ефективни стратегии, по-високи резултати на НВО
Развитие на ключови компетентности	1	Интегриран компетентностен подход в преподаването
Колегиално учене и споделяне на практики	1, 3	Устойчиви професионални мрежи, вътрешноучилищни обучения
Екипност между инспекторат, ръководство и учители	1–3	Координирана подкрепа, ефективна реализация на програмата

Заклучение

Майсторският клас по БЕЛ в ОУ „Христо Ботев“ демонстрира как училището може да функционира като учеща се организация, съчетавайки теория, практика и оценка на резултатите. Подходът подпомага развитието на компетентностите на учителите, подготовката на учениците за НВО и укрепва училищната култура, като създава устойчива професионална общност и култура на колегиално учене.

Литература:

- [1] Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти
- [2] Наредба за приобщаващото образование от 04.11.2016 г.
- [3] Наредба № 18 от 09.09.2021 г. за инспектирането на детските градини и училищата
- [4] Senge P. (1990): The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization. New York: Doubleday. Книгата е достъпна през следния линк: <https://archive.org/details/fifthdisciplineasen00seng/page/n439/mode/2up>
- [5] Дикова И. (2017): Влияние на концепцията за учещата организация в теорията и практиката на управлението на човешките ресурси и нейната приложимост в училищното управление // Българско списание за образование, №2, с. 68 – 88.

[6] Erasmus+ Project FAST. (2021–2023). *Be ready, be FAST – Innovative assessments tools and practices for formal education processes*. EPALE. Retrieved September 17, 2025, from <https://epale.ec.europa.eu/en/content/be-ready-be-fast>

Красимира Колева Георгиева
ОУ „Христо Ботев“ – гр. Добрич
krasimira.ko.georgieva@edu.mon.bg

Магдалена Валентинова Трифонова
ОУ „Христо Ботев“ – гр. Добрич
magdalena.v.trifonova@edu.mon.bg